

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

Hag, 5. decembar 2013.

Obraćanje Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija sudije Theodora Merona Predsednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, 5. decembra 2013.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dame i gospodo:

Čast mi je što se ponovo mogu pojaviti ovde pred vama kao predsednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i kao predsednik Mehanizma za međunarodne krivične sudove. Čestitam njegovoj ekscelenciji ambasadoru Gérardu Araudu iz Francuske na tome što je njegova zemlja preuzela funkciju predsedavajućeg Saveta bezbednosti. Francuska je već dugo veliki zagovornik međunarodne pravde i želim joj mnogo uspeha tokom predsedavanja.

Danas stojim pred vama u dvostrukom svojstvu: kao predsednik MKSJ i kao predsednik Mehanizma. Pisani izveštaji koji se tiču obe ove institucije su dostavljeni Savetu bezbednosti prošlog meseca. U svom današnjem obraćanju želim da se usredsredim na najvažnija pitanja koja su izneta u tim pisanim izveštajima.

Međutim, pre nego što počnem, želeo bih da iskoristim ovu priliku da još jednom izrazim svoju zahvalnost neformalnoj Radnoj grupi Saveta bezbednosti za *ad hoc* međunarodne sudove. Posebno bih istakao izuzetno vođstvo koje je Gvatemala pokazala tokom protekle dve godine. Podrška koju je Gvatemala pružila međunarodnim sudovima i Mehanizmu tokom ovog kritičnog perioda tranzicije bila je kontinuirana i konstruktivna i veoma smo zahvalni na njoj. Takođe bih želeo da zahvalim na kontinuiranoj podršci i pomoći koju MKSJ i Mehanizmu pruža Služba pravnog savetnika Ujedinjenih nacija.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dozvolite mi prvo da vas obavestim o napretku postignutom na okončanju mandata i zatvaranju MKSJ.

Međunarodni sud je nastavio da ostvaruje napredak ka završetku poslednjih postupaka koji se vode pred njim. Od podnošenja mog prethodnog izveštaja Međunarodni sud je izrekao pet presuda. Pretresna veća su izrekla presude u predmetima *Prlić i drugi* i *Stanišić i Simatović*. Osim toga, Žalbeno veće je izreklo jednu presudu po zahtevu u skladu s pravilom 98bis u predmetu *Karadžić*. Na kraju, izrečene su i jedna prvostepena i jedna drugostepena presuda u postupcima zbog nepoštovanja suda.

Procene o datumima izricanja presuda su ostale nepromenjene u sedam od 11 preostalih predmeta pred Međunarodnim sudom. Konkretno, procene o datumima izricanja presuda po žalbama u predmetima *Popović i drugi*, *Stanišić i Simatović*, *Tolimir*, *Stanišić i Župljanin* i *Prlić i drugi* ostale su nepromenjene. Postupak u predmetu *Hadžić* takođe se odvija prema planu i očekuje se da će biti okončan do kraja 2015. Suđenje u predmetu *Mladić* dobro napreduje i očekuje se da će biti okončano polovinom 2016. godine, kako je i prethodno bilo predviđeno.

Odlaganja u preostala tri od ukupno četiri predmeta su vrlo ograničena. Izricanje dve presude po žalbama, u predmetu *Šainović i drugi*, sa više optuženih, i u predmetu *Dorđević* odgođena su za mesec dana. Presude po žalbama u ova dva predmeta, čije izricanje je prvobitno bilo predviđeno za decembar 2013. godine sada je zakazano za 23, odnosno 27. januar 2014. godine. Ova kratka odlaganja su posledica različitih faktora, među kojima su kompleksnost predmeta i veliki obim posla sudija koji rade na njima.

Presuda Pretresnog veća u predmetu *Karadžić*, čije izricanje je prvobitno bilo planirano za jul 2015. godine, sada se očekuje u oktobru 2015. Odlaganje u ovom predmetu se može pripisati Presudi Žalbenog veća po zahtevu u skladu s pravilom 98bis koja je izrečena u julu ove godine. Žalbeno veće je ovom presudom poništilo presudu Pretresnog veća kojom je Radovan Karadžić oslobođen krivice po tački 1 Optužnice koja mu se stavlja na teret, i naložilo Pretresnom veću da oceni Karadžićevu odgovornost s tim u vezi nakon izvođenja dokaza odbrane. Nakon što je Žalbeno veće donelo ovu odluku, Pretresno veće je utvrdilo da su potrebna dodatna tri meseca za dalju pripremu i izvođenje dokaza odbrane.

Na kraju, završetak suđenja u predmetu *Šešelj* takođe je odgođen. Pretresno veće u tom predmetu je prethodno izdalo nalog kojim je izricanje presude bilo zakazano za 30. oktobar 2013. Međutim, optuženi je u julu 2013. podneo zahtev za izuzeće jednog od sudija u ovom predmetu. Komisija sudija koja je imenovana da razmotri ovaj zahtev većinom glasova ga je prihvatila, i nakon toga je u Pretresno veće u tom predmetu imenovan drugi sudija. Taj novoimenovani sudija se trenutno upoznaje s predmetnim spisima i pregleda dokumentaciju u vezi s njima. Kada on završi ovaj proces, Pretresno veće će biti u poziciji da odluči o sledećim koracima koje će preduzeti u ovom predmetu. Ja ću vam, naravno, pružiti dodatne informacije o ovom predmetu u svom sledećem izveštaju o napretku ostvarenom u sprovođenju strategije okončanja rada Suda.

Kao što je navedeno u mom izveštaju, skoro svi predmeti pred MKSJ će biti okončani do 31. decembra 2014. Od šest premeta koji neće biti okončani do tada, polovina se odnosi na suđenja optuženima koji su kasno uhapšeni, u predmetima *Hadžić*, *Karadžić* i *Mladić*. Osim toga, predviđa se da će presude u dva predmeta u žalbenom postupku, *Tolimir* i *Stanišić i Župljanin*, biti izrečene početkom 2015. godine. Na kraju, predviđa se da će predmet *Prlić i drugi*, kojim je obuhvaćeno više optuženih, biti okončan polovinom 2017. godine. Napominjem da je u poslednjem navedenom predmetu presuda Pretresnog veća izrečena tek u maju 2013. godine i da je veoma obimna, te da broji otprilike 2.500 strana. Ovaj predmet takođe obuhvata veliki broj žalilaca i očekivanih žalilaca. Ovi faktori doprinose relativno kasnom datumu predviđenog izricanja žalbene presude u ovom predmetu.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, naravno da žalim što su neki od predmeta odgođeni i što nećemo biti u stanju da završimo sav pravosudni rad MKSJ do 31. decembra 2014. Međutim, napominjem da se nekoliko odlaganja o kojima sam izvestio i nemogućnost da se sav pravosudni rad MKSJ okonča do kraja 2014. godine mogu direktno pripisati faktorima van procesa vođenja suđenja i odslikavaju inherentnu nesigurnost predviđanja vremena potrebnog da se završe presude u izuzetno složenim predmetima, kao i prethodnu neizvesnost u vezi sa tim koji predmeti će u žalbenom postupku biti prebačeni u nadležnost Mehanizma.

Gledajući u budućnost, Međunarodni sud ulaže sve napore kako bi obezbedio da se predviđeni datumi okončanja predmeta ne menjaju. Konkretno, Sudska veća blisko koordiniraju svoj rad sa Sekretarijatom kako bi se obezbedilo da se značajno smanjenje broja zaposlenih i obima više pomoćnih službi koje je planirano za sledeće dve godine ne odrazi negativno na sposobnost da se prvostepeni i drugostepeni postupci okončaju na efikasan i pravičan način. Ostajem, kao i uvek, izuzetno zahvalan za sav rad koji brojni talentovani ljudi zaposleni na Međunarodnom sudu svakodnevno obavljaju, kao i za njihovu posvećenost instituciji.

Pa ipak, napominjem da na moral osoblja i dalje utiče saznanje da ugovori mnogih zaposlenih neće biti produženi. Sa sekretarom suda i drugima sam radio na uvođenju mera koje bi popravile moral. Međutim, zaposleni i dalje traže sigurnije zaposlenje na drugim mestima, i odlazak osoblja stvara dodatne izazove dok nastojimo da održimo prethodne datume predviđenih izricanja presuda.

Kao što sam prethodno obavestio Savet, drugi potencijalni rizici koji mogu da ugroze blagovremeno okončanje prvostepenih i drugostepenih postupaka potiču od jedinstvenih okolnosti u kojima se Međunarodni sud nalazi jer je smešten hiljadama kilometara od mesta navodnih zločina, zahteva prevođenje mnoštva dokumenata na više jezika i od njega se očekuje da pregleda obim dokaznog materijala koji je nepoznat u krivičnim postupcima na nacionalnom nivou. Međunarodni sud je razvio efikasne sisteme i procese kako bi odgovorio na ove izazove. Međutim, naročito u okolnostima smanjivanja broja zaposlenih, čak i kada preduzimamo praktične korake potrebne da bi se obezbedilo neometano zatvaranje Međunarodnog suda, i dalje obraćam posebnu pažnju kako bih obezbedio da službe potrebne za funkcionisanje Međunarodnog suda nastave sa radom dovoljno dugo da bi pomogle da se prvostepeni i drugostepeni postupci okončaju u skladu s prethodnim predviđanjima.

S tim u vezi, želeo bih da napomenem da mandat svih sudija MKSJ ističe krajem ovog meseca, i Savet bezbednosti treba da preduzme mere u tom pogledu. Mojim zahtevima od 30. oktobra i 19. novembra se traži da se mandat sudija produži na period do očekivanog okončanja poslednjeg prvostepenog ili žalbenog postupka u predmetima u kojima postupaju. Kada sam podnosio ove zahteve, vodio sam se idejom efikasnosti i maksimalne transparentnosti. I zaista, produženja mandata koja se poklapaju s dužinom sudskih postupaka na kojima sudije rade će pomoći Međunarodnom sudu i smanjiti zahteve koji troše dragoceno vreme Saveta bezbednosti. Zahvalan sam na razmatranju ovih zahteva.

Pre nego što zaključim svoj izveštaj u odnosu na MKSJ, želeo bih da s vama podelim i neka zapažanja koja sam stekao nakon prošlonedeljne posete Bosni i Hercegovini. Održao sam sastanke sa žrtvama iz različitih zajednica i prisustvovao konferenciji kojom je obeležena 20. godišnjica rada Međunarodnog suda. Diskusije vođene tokom ove konferencije su potvrdile značaj rada Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju. Međutim, razgovori koje sam vodio tokom te posete učinili su mi još očiglednijim da rad Međunarodnog suda, koliko god da je on važan, ne može odgovoriti na sve potrebe regiona. Stoga međunarodna zajednica treba da podrži dodatne, komplementarne inicijative koje omogućavaju pomirenje kroz dijalog i restituciju.

Posebno bih želeo da pozovem države članice da podrže napore da se obezbede reparacije i podrška žrtvama ratova na području bivše Jugoslavije. Mnoge od tih žrtava i dalje se suočavaju s ozbiljnim izazovima koji su povezani s ozledama nanesenim tokom rata. U širem smislu, posebno su me ohrabрили razgovori koje sam vodio tokom posete području Prijedora. Lokalni predstavnici udruženja žrtava iz različitih zajednica su učestvovali u dijalogu koji bio i konstruktivan i okrenut budućnosti. Nadam se da ću u narednim mesecima istražiti

mogućnost da podržim održavanje sličnih inicijativa na lokalnom nivou. Po mom mišljenju, ova vrsta dijaloga je neophodna dopuna radu Međunarodnog suda i od presudne je važnosti za mir i pomirenje u bivšoj Jugoslaviji.

* * *

Gospodine predsjedniče, ekscelencije, sada bih želeo da se osvrnem na rad Mehanizma za međunarodne krivične sudove.

Nakon početka rada ogranka Mehanizma u Hagu, 1. jula 2013. godine, ova institucija je sada u potpunosti formirana. Izuzetno sam zahvalan tužiocu Mehanizma, g. Hassanu Bubacaru Jallowu, sekretaru, g. Johnu Hockingu, osoblju Mehanizma, kao i čelnim ljudima i osoblju MKSJ i MKSR za sve što su učinili kako bi se obezbedio neometan početak rada ogranka u Hagu, kao što su to prethodno učinili prilikom početka rada ogranka u Arushi. Isto tako sam zahvalan za sve što i dalje rade kako bi obezbedili efikasno i efektivno funkcionisanje Mehanizma.

Kako Mehanizam ulazi u drugu godinu svog postojanja, sada funkcioniše na dva kontinenta i nasleđuje rad dva povezana ali različita međunarodna suda: MKSJ i MKSR. Postoje brojni izazovi u početnim godinama rada svake nove institucije, i to rad čini uzbudljivim i vrednim. Mehanizam ima tu sreću što u svojim formativnim godinama može da uči od svojih prethodnika i nadogradi njihovu praksu, kao i da koristi talenat i iskustvo kolega sa MKSJ i MKSR. Stoga je naš dosadašnji napredak rezultat jednog zaista zajedničkog poduhvata.

Kao što članovi Saveta znaju, mandat Mehanizma obuhvata i pravosudni rad i određene druge ključne funkcije. Za jedinu žalbu na presudu koja je podneta do sada, u predmetu *Ngirabatware*, očekuje se da će biti okončana do kraja 2014. godine. U međuvremenu, moje kolege sudije i ja nastavljamo da se bavimo drugim pravosudnim stvarima, u rasponu od pitanja izmene zaštitnih mera do navoda o nepoštovanju suda. Očekuje se da će Mehanizam rešavati po eventualnim žalbama u predmetima *Šešelj*, *Karadžić*, *Mladić* i *Hadžić*, i mora biti spreman da odgovori na bilo koje drugo pravosudno pitanje koje se pred njim može pojaviti, poput zahteva za preispitivanje presude ili naloga za ponavljanje suđenja. Iako ne znamo kada će biti uhapšena ili se predati preostala trojica optuženih pred MKSR koji su i dalje u bekstvu, a kojima treba da se sudi pred Mehanizmom, iskreno se nadam da će se to desiti uskoro i pozivam članove Saveta i države članice Ujedinjenih nacija da preduzmu sve što je u njihovoj moći kako bi se ta nada ostvarila.

Mehanizam je, naravno, odgovoran za mnoge druge funkcije osim pravosudnog rada. One uključuju: obezbeđivanje nadgledanja vođenja predmeta prosleđenih nacionalnim pravosuđima, pružanje zaštite žrtvama i svedocima, izvršenje kazni koje su izrekli MKSJ ili MKSR, odgovaranje na zahteve za pomoć nacionalnih pravosuđa, kao i vođenje arhiva MKSJ i MKSR. Detalji koji se odnose na ove aktivnosti Mehanizma uključeni su u moj pisani izveštaj. Jedino želim da naglasim da smo u potpunosti posvećeni svojim odgovornostima na ovim poljima i da ostvarujemo dobar napredak.

Već sam pomenuo važnost pomoći država članica u vezi s hapšenjem preostalih optuženih kojima treba da se sudi pred Mehanizmom, koji su i dalje u bekstvu. Zaista, Mehanizam se oslanja na saradnju međunarodne zajednice u svemu što radi, a posebno zavisi od saradnje država kojih se njegov rad najviše tiče, pri čemu tu mislim i na Ruandu i na države nastale na području bivše Jugoslavije. Čvrst odnos i partnerstvo s ovim državama, kao i s drugim državama i organizacijama, i dalje su od ključne važnosti za Mehanizam u budućnosti, s obzirom na njegov jedinstven mandat da bude efikasna i privremena institucija čije će se veličina i funkcije vremenom smanjivati.

U tom smislu, sa zadovoljstvom mogu da izvestim da smo pre nekoliko sedmica predsednik MKSR, sudija Joensen, tužilac MKSR i Mehanizma, gospodin Jallow, ja sam, kao i predstavnici sekretara MKSR i Mehanizma, posetili Kigali gde smo održali vrlo produktivne sastanke sa zvaničnicima tamošnje vlade. Ja sam takođe prošle sedmice bio u Sarajevu i nadam se da ću ponovo posetiti region tokom sledeće godine. Ovakvi sastanci, bez obzira da li su na nivou visokih zvaničnika ili na radnom nivou, od presudne su važnosti kako bi se obezbedilo da linije komunikacije ostanu otvorene i da tokom ovog perioda tranzicije od prvobitnih *ad hoc* međunarodnih sudova ka Mehanizmu priroda i posledice ove tranzicije budu u potpunosti objašnjeni i shvaćeni, pogotovo u zajednicama kojih se naš rad najviše tiče, u Ruandi i državama nastalim na području bivše Jugoslavije.

Jedno pitanje koje se stalno pominje, a koje je od velike važnosti mnogima u ovim zajednicama, jeste pitanje pristupa informacijama o radu ovih međunarodnih sudova. Ovaj Savet je Rezolucijom 1966 od Mehanizma, kao i od MKSJ i MKSR zahtevao da sarađuju sa Ruandom i državama na području bivše Jugoslavije i drugim zainteresovanim stranama kako bi se omogućilo otvaranje centara za informisanje i dokumentaciju, time što će pružiti pristup primercima javnih spisa u arhivima oba ova međunarodna suda i Mehanizma, uključujući i putem njihovih internet sajtova. Što se tiče Mehanizma, uveravam vas da svoju odgovornost po ovom pitanju shvatamo vrlo ozbiljno. U narednim mesecima i godinama nastavićemo da preduzimamo korake kako bismo obezbedili da pristup te vrste bude široko dostupan, i *online* i na druge načine, i otvoreni smo za ideje i sugestije svih zainteresovanih strana. Radujem se što ću ovaj Savet o postignutom napretku kao i o drugim detaljima obavestiti u svom sledećem pisanom izveštaju u ime Mehanizma sledeće godine.

* * *

Gospodine predsjedniče, ekscelencije, kao i svaki put kada se pojavljujem pred vama dolazim posvećen najvećoj mogućoj transparentnosti. Pa ipak, nadam se da moj otvoren prikaz odlaganja, izazova i potencijalnih budućih rizika ne ostavlja nepotrebno negativan utisak o Međunarodnom sudu. Sudije i osoblje i Međunarodnog suda i Mehanizma i dalje su u potpunosti posvećeni završavanju prvostepenih i drugostepenih postupaka na efikasan način i u skladu s najvišim standardima proceduralne pravičnosti.

Zaista, dvadeseta godišnjica MKJS ove godine pružila je pravu priliku za osvrt na mnogobrojna dostignuća Međunarodnog suda. Ono što je Međunarodni sud postigao tokom dve decenije je zaista izuzetno. Uspeo je da locira svakog od 161 lica protiv kojih je podigao optužnicu. Dao je autoritativan i obiman korpus proceduralnog i materijalnog prava koje se odnosi na ozbiljne međunarodne zločine. Pomogao je nacionalnim pravosudnim sistemima u vođenju sopstvenih suđenja za ratne zločine. A pomogao je i da se okonča nekažnjivost, čak i za lidere država i vojne zapovednike. Ova dostignuća su odraz ne samo rada koji su uložile sudije i zaposleni Međunarodnog suda, već i ključne podrške koju Međunarodnom sudu pružaju Ujedinjene nacije i države članice. Bez ove podrške, uspeh ovog odvažnog eksperimenta u međunarodnoj pravdi koji je započeo ovaj Savet 1993. godine nikada ne bi bio moguć.

Kako Mehanizam bude prenosio nasleđe MKSJ i MKSR u budućnost, znam da će se pokazati kao zaslužan naslednik ovih dveju institucija, i da će nastaviti da simboliše rešenost međunarodne zajednice i odlučnost ovog Saveta da se okonča nekažnjivost.

Hvala vam.

* * *